

werkblad Kelten

Een paar duizend jaar geleden leefden er Kelten in een groot deel van Europa. Zij woonden van Turkije in het oosten tot Ierland in het westen en van Spanje in het zuiden tot Nederland in het noorden. De Grieken en de Romeinen voerden oorlog tegen Keltische stammen. Ooit waren de Kelten dus een machtig volk. Hoe komt het dan dat er tegenwoordig nog maar zo weinig mensen een Keltische taal spreken?

Het stamgebied van de Kelten lag bij de bovenloop van de rivier de Donau. Archeologen hebben daar opvallend veel ijzeren voorwerpen opgegraven, waaronder grote zwaarden. Dat wijst op een krijgshaftig volk. De Keltische krijgsheren gingen met hun mannen op oorlogspad, op jacht naar buit. De Kelten vochten soms in hun blootje en sneden de hoofden van hun gedode vijanden af. De Romeinen vonden dat natuurlijk barbaars! Rare jongens, die Kelten, zullen ze wel hebben gedacht.

De Kelten schreven niet, ze waren met andere woorden *ongeletterd*. Hun wetten en religieuze voorschriften werden mondeling doorgegeven, van generatie op generatie. Dat was de taak van de *druïden*. De druïden waren geleerde mannen, die veel wisten van de Keltische wetten en de Keltische godsdienst. De Kelten aanbaden meerdere goden, net als de Grieken, de Romeinen en de Germanen.

Ongeveer waar nu Frankrijk en België liggen, woonden omstreeks 2000 jaar geleden de *Galliërs*. De Galliërs waren een Keltisch volk. Tussen 58 en 50 voor Christus werden ze onderworpen door de beroemde Romeinse veldheer Julius Caesar. Caesar heeft over deze Gallische Oorlog geschreven en mede daardoor weten we wel iets van de Galliërs. Na hun onderwerping gingen de Galliërs zich zoetjesaan gedragen als Romeinen. Zo gingen ze naar het amfitheater om er gladiatoren-gevechten en jachtshows te zien en gaven ze hun kinderen Romeinse namen. Kortom, de Galliërs *romaniseerden*.

De Galliërs namen de taal van de Romeinen (het Latijn) over. Hun eigen taal (het Gallisch) stierf uit. Tegenwoordig wordt er in een stukje van Frankrijk behalve Frans ook nog een Keltische taal gesproken, namelijk het *Bretons*. Maar dat is geen Gallische taal. De Bretonen komen namelijk oorspronkelijk uit Groot-Britannië. In de volksverhuizingstijd hebben ze zich in Frankrijk gevestigd, op het schiereiland Bretagne.

Ook op de Britse Eilanden woonden Kelten. Engeland is eeuwenlang bezet geweest door de Romeinen, maar Ierland en Schotland hebben ze nooit veroverd. In Ierland, Schotland en Wales kun je soms nog een Keltische taal horen, namelijk het Iers, het Schots en het Welsh. In Ierland zijn bijna alle basisscholen Engelstalig. De kinderen krijgen er Ierse les, zodat ze een beetje Iers leren spreken.

Vragen & Opdrachten

Gebruik zo nodig een atlas en een woordenboek.

1. Het stamgebied van de Kelten was de bovenloop van de rivier de Donau, m.a.w. ...

- Engeland, Schotland en Ierland
- Italië, Griekenland en Turkije
- Frankrijk, Spanje en Portugal
- Oostenrijk, Zwitserland en Zuid-Duitsland

2. De Kelten leefden in de ...

- steentijd
- bronstijd
- ijzertijd
- middeleeuwen

3. Kelten & Romeinen

a. Noem een overeenkomst tussen Kelten en Romeinen.

.....
.....

b. Noem een verschil tussen Kelten en Romeinen.

.....
.....

4. Galaten in Galatië

Omstreeks 270 voor Christus vestigde zich een grote groep *Galaten* in Klein-Azië, in de buurt van de huidige stad Ankara. De Galaten waren een Keltisch volk. De streek *Galatië* is naar hen genoemd. In welk land ligt Galatië?

- Bulgarije
- Griekenland
- Roemenië
- Turkije

5. Waaraan hebben we onze kennis over de Kelten te danken?

- archeologisch onderzoek
- Keltische boeken
- Griekse en Romeinse geschriften
- archeologie én klassieke geschriften

6. Welke Romein onderwierp de Galliërs?

- Caesar
- keizer Augustus
- keizer Claudius
- keizer Nero

7. De Galliërs woonden o.a. waar nu Frankrijk ligt. Het Frans is geen Keltische, maar een Romaanse taal. Hoe verklaar je dat?

.....
.....
.....

8. Het Iers, Schots en Welsh zijn Keltische talen. In Ierland, Schotland en Wales ...

- 0 spreekt iedereen thuis een Keltische taal.
- 0 spreekt iedereen thuis Engels.
- 0 spreekt een kleine minderheid thuis een Keltische taal.
- 0 spreekt een kleine minderheid thuis Engels.

9. De Taalmakerij: samenstellingen, afleidingen en ongelede woorden

Samenstellingen zijn woorden die je in twee of meer woorden kunt knippen. Het woord *strijdwagen* bijvoorbeeld kun je opdelen in de woorden *strijd* en *wagen*.

Afleidingen zijn woorden die je ook kunt verknippen, namelijk in een woord en één of meer voorvoegsels of achtervoegsels. Voorvoegsels en achtervoegsels zijn als het ware kleine bouwsteentjes. Je kunt ze aan een woord vastplakken, maar los komen ze niet voor. Drie voorbeelden:

barbaar + het achtervoegsel *-en* = de afleiding *barbaren*

barbaar + het achtervoegsel *-s* = de afleiding *barbaars*

letter + de voorvoegsels *on-* en *ge-* en het achtervoegsel *-d* = de afleiding *ongeleterd*

Ongelede woorden kun je níét verknippen. Voorbeelden zijn *druide* en *Kelt*.

Opdracht. Zet de volgende woorden in de juiste kolom: *bard*, *Gallië*, *Galliër*, *gladiatorengevecht*, *jaartelling*, *keizer*, *ongeleterd*, *romaniseren* en *strijdwagen*.

Samenstellingen:

Afleidingen:

Ongelede woorden:

10. De Taalmakerij: pimp je woordenschat!

De Kelten aanbaden meerdere goden. Een ander woord voor meergodendom is *polytheïsme*. Het voorvoegsel *poly-* komt uit het Grieks, het voorvoegsel *multi-* uit het Latijn. Beide betekenen 'veel'.

Opdracht. In de rechter kolom staan twaalf betekenissen. Zet in de linker kolom het bijbehorende woord. Kies uit:

multidisciplinair, *multifunctioneel*, *multi-instrumentalist*, *multimiljonair*, *multinational*, *multiplex*, *polyester*, *polyfoon*, *polygamie*, *polyglot*, *polyinterpretabel* en *polytheïsme*.

- a enorm rijk iemand (die vele miljoenen bezit)
- b groot bedrijf met vestigingen in verschillende landen
- c houtsoort, bestaande uit minstens vier gelijmde laagjes
- d iemand die veel instrumenten bespeelt
- e iemand die veel talen spreekt
- f veel verschillende gebruiksmogelijkheden hebbend
- g als een man of vrouw meerdere liefdespartners heeft
- h soort kunststof
- i veelgodendom
- j veelstemmig
- k verschillende vakgebieden omvattend
- l voor meerdere uitleg vatbaar zijnde

11. Extra: Gallo-Romein

Verzin zelf een definitie van het woord *Gallo-Romein*, d.w.z. een omschrijving van dat woord zoals dat in een woordenboek zou kunnen staan.

.....
.....
.....

12. Extra: Kelten & Romeinen (2)

Bij vraag 3 moest je een overeenkomst en een verschil tussen Kelten en Romeinen noemen.

a. Noem een tweede overeenkomst tussen Kelten en Romeinen.

.....
.....

b. Noem een tweede verschil tussen Kelten en Romeinen.

.....
.....